

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО

Кафедра «Бізнес-консалтинг та міжнародного туризму»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри, к.е.н., доцент

Сергій КАРМАН

« 31 »

2020р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Інституційна синергія»

для здобувачів ступеня вищої освіти «Магістр»
зі спеціальності **051«Економіка»**
на базі ступеня вищої освіти «Бакалавр»
факультет економіки та бізнесу

Робоча програма навчальної дисципліни "Інституційна синергія» для здобувачів ступеня вищої освіти «Магістр» зі спеціальності 051 «Економіка» на базі ступеня вищої освіти «Бакалавр». Мелітополь, ТДАТУ - 12 с.

Розробник: Сергій КАЛЬЧЕНКО, д.е.н., професор

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри бізнес-консалтингу та міжнародного туризму

Протокол № 1 від «27» серпня _____ 2020 року

В.о. завідувача кафедри бізнес-консалтингу та міжнародного туризму

к.е.н, доцент Сергій Карман Сергій КАРМАН

Схвалено методичною комісією факультету економіки та бізнесу зі спеціальності 051 «Економіка» для другого (магістерського) рівня вищої освіти

Протокол № 1 від «27» серпня _____ 2020 року

Голова, доц. Анна Костякова Анна КОСТЯКОВА

2 МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу - формування у студентів фундаментальних знань теорії та практики інституційних засад соціально-економічного розвитку держави та суспільства і набуття ними відповідних професійних компетенцій, що забезпечують формування соціально-відповідальної поведінки.

Завдання курсу: вивчення теоретичних положень і практики взаємодії держави, бізнесу, суспільства та людини крізь призму інститутів, створених ними; визначення можливостей використання зарубіжного досвіду та аналіз можливостей використання елементів зарубіжних моделей інституційного розвитку в національній економіці; формування розуміння значення соціально-економічних інститутів в умовах сьогодення.

Предмет курсу - теоретико-методологічні, методичні та організаційно-економічні аспекти формування і розвитку інституційного середовища.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- сутність, види категорії, еволюцію, концепції розвитку інституційного середовища ;
- особливості взаємодії соціально-економічних інститутів за сучасних умов;
- роль держави у формуванні ефективно функціонуючого інституційного середовища;
- нормативно-правові засади забезпечення розвитку інституційного середовища за сучасних умов.

вміти:

- визначати та класифікувати елементи інституційного середовища;
- визначати характер впливу інститутів на соціально-економічне життя;
- здійснювати моніторинг діяльності соціально-економічних інститутів.

3 ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль I. Теоретичні засади формування інституційного середовища

Тема 1 Теоретичні засади розвитку інституційної економіки [6. с.212-237], [37,с. 321-367]

Інститут, інституція, класифікація інститутів, ознаки інституту, інституційна економіка, інституціональні теорії.

Тема 2 Інституційна природа інформаційного суспільства [4. с.208-221], [7. с.523-536] [11. с.110-114]

Етапи становлення інформаційного суспільства, використання інформаційних ресурсів в ринковій економіці, властивості інформації як засобу виробництва, факторно-ротаційна концепція економічного розвитку, агроінноваційна система.

Тема 3 Інституційний характер соціально відповідальних відносин [14. с.122-141], [18. с.111-127]

Соціальна відповідальність; форми соціальної відповідальності; види соціальної відповідальності; риси соціальної відповідальності; підстави соціальної відповідальності; соціальна відповідальність бізнесу; соціальна держава; принципи соціальної держави; ознаки соціальної держави; етапи становлення соціальної держави; моделі соціальної держави, корпоративна соціальна відповідальність; цілі концепції корпоративної соціальної відповідальності; наукові підходи до визначення концепції корпоративної соціальної відповідальності.

Тема 4 Інституційні засади формування та розвитку «фізичної економії» [16. с.66-72], [27. с.135-211], [28.с. 151-183], [33. с. 40-78]

Основні положення школи фізіократів; фізична економія, методологія фізичної економії; економічні погляди С.Подолінського; види енергії на Землі; способи перетворення енергії Сонця; економічні погляди М.Руденко; перспективи розвитку школи фізичної економії в інституційному середовищі.

Змістовний модуль II. Вплив елементів інституційного середовища на соціально-економічні процеси

Тема 1 Інституційні аспекти управлінських відносин [13. с. 145-148], [25. с.256-292]

Франкфуртська школа соціальних досліджень; основні положення теорії Г.Маркузе; ревізія класової теорії; подвійна природа людини; потреби та людський розвиток; психологічні аспекти управління людиною; психологічна природа підприємницької діяльності; інституційний характер управлінських відносин.

Тема 2 Інституційна природа сімейно-трудового господарства [31. п. 1,2], [41. с. 218-226]

Трудоспоживчий баланс, модель «основної рівноваги», динаміка сімейно-трудового господарства, горизонтальна та вертикальна концентрація селянських господарств, особисте селянське господарство, господарство населення, ознаки селянського господарства, класифікація селянських господарств, історичні особливості реформування селянських господарств, інституційне середовище селянського господарства.

Тема 3 Інституційна природа організованої злочинності [3. с. 25-38], [5. с. 15-22], [47]

Особливості становлення перших державних утворень, соціально-економічні особливості світових епосів, особливості формування психотипу людини середини ХХ ст., інституційні культурні трансформації у ХХст., форми насильницького впливу держави на суспільні інститути, особливості функціонування етнічних кримінальних угруповувань, етапи становлення американської мафії, інституційні ознаки мафіозних організацій, культурно-історичні передумови розвитку корупції, причини розвитку корупції, прояви корупційних дій в Україні, алгоритм здійснення антикорупційних заходів,

Тема 4 Інституційна природа літературних жанрів постіндустріальної економіки

[2. с. 15-35], [44. с. 181-188]

Соціально-економічні умови розвитку літературних жанрів постіндустріальної економіки, спільні риси літературних жанрів постіндустріальної економіки, відображення елементів постіндустріальної економіки, соціально-економічне моделювання в детективному жанрі, соціально-економічне моделювання в творах «фентезі».

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер тижня	Вид заняття	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість					балів
			Годин					
			лк	лаб.	пр.	СРС		
Змістовий модуль 1 Соціальна відповідальність як базова стратегія взаємодії держави, суспільства, бізнесу та людини								
1	Лекція 1	Теоретичні засади розвитку інституційної економіки	2	-	-	-	-	
	Семінарське заняття 1	Теоретичні засади розвитку інституційної економіки			2		6	
	Самостійна робота 1	Робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	6	2	
2	Лекція 2	Інституційна природа інформаційного суспільства	2	-	-	-	-	
	Семінарське заняття 2	Інституційна природа інформаційного суспільства			2		6	
	Самостійна робота 2	Робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	6	2	
3,4	Лекція 3	Інституційний характер соціально відповідальних відносин	4	-	-	-	-	
	Семінарське заняття 3	Інституційний характер соціально відповідальних відносин			4		12	
	Самостійна робота 3	Робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	12	4	
5	Лекція 4	Інституційні засади формування та розвитку «фізичної економії»	2	-	-	-	-	
	Семінарське заняття 4	Інституційні засади формування та розвитку «фізичної економії»			2		6	
	Самостійна робота 4	Робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	6	2	
6,7	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК I				10		
	ПМК I	Підсумковий контроль за змістовий модуль I					10	
Всього за змістовий модуль 1 – 60 год.			10	-	10	40	50	
Змістовий модуль 2 Формування ефективного розвитку соціальної відповідальності								
8	Лекція 6	Інституційні аспекти управлінських відносин	2	-	-	-	-	
	Семінарське заняття 6	Інституційні аспекти управлінських відносин			4		6	
	Самостійна робота 6	Робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	6	2	
9	Лекція 7	Інституційна природа сімейно-трудового господарства	2	-	-	-	-	
	Семінарське заняття 7	Інституційна природа сімейно-трудового господарства			2		6	
	Самостійна	Робота на навчально-інформаційному	-	-	-	6	2	

	робота 7	порталі					
10,11	Лекція 8	Інституційна природа організованої злочинності	4	-	-	-	-
	Семінарське заняття 8	Інституційна природа організованої злочинності			4		12
	Самостійна робота 8	Робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	12	4
12	Лекція 9	Інституційна природа літературних жанрів постіндустріальної економіки	2	-	-	-	-
	Семінарське заняття 9	Інституційна природа літературних жанрів постіндустріальної економіки			2		6
	Самостійна робота 9	Робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	6	2
13, 14	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК II				10	-
	ПМК II	Підсумковий контроль за модуль II					10
	ПМК 2	Підсумковий контроль за модуль 2					10
	Всього за змістовий модуль 2 – 60 год.		10	-	10	40	50
	Диференційований залік						30
	Всього з навчальної дисципліни – 120 год.						100

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 1

Класифікація інститутів

Інформація як специфічний фактор економічної діяльності.

Становлення інформаційного суспільства: економічний та соціальний аспекти.

Положення факторно-ротаційної концепції економічного розвитку відповідно до умов інформаційного суспільства

Забезпечення розвитку вітчизняного аграрного сектору за принципами постіндустріальної економіки

Поняття та види соціальної відповідальності

Підстави соціальної відповідальності.

Соціальна відповідальність бізнесу та її сутність.

Соціально-економічна сутність соціальної держави.

Еволюція концепції "соціальної держави"

Моделі соціальної держави.

Виникнення та розвиток наукової школи «фізіократів».

«Фізична економія» як правонаступниця школи фізіократів.

Економічні погляди С.Подолінського

Економічні погляди М. Руденко

Перспективи розвитку вчення фізіократів за сучасних економічних реалій.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

Основні ідеї організаційно-виробничої школи.

Теоретичні аспекти розвитку особистого селянського господарства на засадах кооперації.

Сучасні напрямки практичної реалізації положень концепції без найманого сімейно-трудоного господарства.

Інституційний розвиток особистих селянських господарств на засадах підприємництва

Соціально-економічні передумови формування поглядів Г.Маркузе.

Основні положення економічних поглядів Г.Маркузе.

Ревізія класової теорії

Вплив подвійної природи людини на економічну діяльність

Психологічні аспекти управління людиною

Напрями реалізації положень теорії Г. Маркузе за сучасних умов.

Особисте та економічне насильство як елемент культурної спадщини.

Мафія як соціально-економічний інститут

Корупція як економічне явище.

Особливості становлення нових жанрів сучасної літератури

Моделі соціально-економічних відносин індивіда та суспільства в детективних романах.

Проблеми соціально-економічного розвитку суспільства в творах жанру «фентезі».

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Аврех А.Я. П.А. Столыпин и судьба реформ в России./А.Я. Аврех. – М.: Политиздат, 1991. – 286с.
2. Баранцова І.О., Кальченко С.В. Попова Т.В. Плaskий світ Террі Пратчетта: економіка та сатира: монографія. 2019Мелітополь. 115с.
3. Беккер Г.С. Человеческое поведение: экономический поход. М.: ГУ ВШЭ, 2003. 672с.
4. Белл Д., Иноземцев В.Л. Эпоха разобщенности: Размышления о мире XXI века. М.: Центр исследований постиндустриального общества, 2007. 304 с. (Philosophy).
5. Вплив корупції на економічне зростання К.2016. 24с
6. Гелбрейт Дж. Новое индустриальное общество: Пер. с англ. М.: ООО "Издательство АСТ": ООО "Транзиткнига"; Спб.: Terra Fantastica, 2004. 602 с.
7. Иноземцев В.Л. За пределами экономического общества: Постиндустр. теории и постэкон. тенденции в соврем. Мире. М.: Academia : Наука, 1998. 639 с.

8. Иноземцев В.Л. К теории постэкономической общественной формации. М.: Таурус, 1995. 330с.
9. Иноземцев В.Л. Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы. М.: Логос. 2000. 304с.
10. Кальченко С.В Зарубіжний досвід оптимізації системи підготовки кадрів на посттрансформаційному етапі розвитку аграрної сфери. Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки). 2012. № 1(17)., т.1 С.193-201.
11. Кальченко С.В Підприємницька діяльність в умовах інформаційного суспільства. Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки). 2012. №8 (18). С.110-114.
12. Кальченко С.В. Агроінноваційна система як основа розвитку аграрного сектору економіки України. Вісник ХНТУСГ: економічні науки. 2011. - Вип. 112. С. 287-293.
13. Кальченко С.В. Трансформації управлінських відносин в системі АПК на принципах інформаційного суспільства / С.В. Кальченко // Економіка Крима.– 2011. – № 2 (35). Симферополь: ТНУ. - С.145-148.
14. Колот А.М., Грیشнова О.А. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку: монографія. К.: КНЕУ. 2012. 501с.
15. Коник Д. Л., Олійник М. В., Привалов Ю. О. Соціальна відповідальність бізнесу в Україні: Матеріали експертного дослідження / НАН України; Інститут соціології; Фонд «Інтелектуальна перспектива»; Представництво Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) / Ю. Саєнко (відп.ред.). К. : Батискаф, 2002. -220с.
16. Корнійчук Л., Шевчук В., Воробйова Л.В. Фізична економія. Українська школа: [Розвиток української наукової школи фізичної економії. М. Руденко] С. 66-72.
17. Корпоративна соціальна відповідальність: підручник. К.: УБС НБУ, 2009.
18. Корпоративная социальная ответственность бизнеса. Экспертная оценка и практика в Украине. К.: ТЗФ ОЛБИ. 2008. 156с.
19. Котлер, Ф. Корпоративна соціальна відповідальність. Як зробити якомога більше добра для вашої компанії та суспільства [Текст] . Изд-во А. Капустін. Ж., 2005. - 302 с.
20. Краплин, Р. Корпоративна соціальна відповідальність українського бізнесу: Досвід Фондації Острозьких : Посібник для бізнесу та неприбуткових організацій [Текст].Фундація ім. князів-благодійників Острозьких. Рівне. 2005. 74 с.
21. Лазоренко О. Корпоративна соціальна відповідальність в Україні: експертна думка: зб. статей та рекомендацій. К. : Стилос. 2007. 254с
22. Лазоренко О., Колишко Р., та ін. Посібник із КСВ. «Базова інформація з корпоративної соціальної відповідальності». К.: Видавництво «Енергія». 2008. 265с.
23. Левин М., Сатаров Г. Коррупция в России: классификация и динамика. Вопросы экономики. 2012. №10. С.4 - 29
24. Маркс К. Капитал. Т.1. Соч. - 2-е изд. - Т.20. - 858с.

25. Маркузе Г. Эрос и цивилизация. Одномерный человек: Исследование идеологии развитого индустриального общества. М.: ООО "Издательство АСТ", 2003. 526с.
26. Павлов О.І. Сільські території України: історична трансформація парадигми управління. / О.І. Павлов. – Одеса: Астропринт, 2006. – 360с.
27. Подолинский С.А. Труд человека и его отношение к распределению энергии // С.А. Подолинский: Санкт-Петербург: Слово. № 4/5, 1880, С. 135—211.
28. Подолинський С.А. Вибрані твори./Упоряд.: Л.Я. Корнійчук. – К.: КНЕУ, 2000. – 328с.
29. Полушкина Т.М. Современная система государственного регулирования аграрной сферы экономики в развитых странах Запада. [Электронный ресурс] / Т.М. Полушкина. - Режим доступа: <http://sisupr.mrsu.ru/2008-1/pdf/27-polushkina.pdf>.
30. Про запобігання корупції. Закон України 1700-VII від 14.10.2014 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
31. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15.05.2003р. № 742-IV [Електронний ресурс]. - Режим доступа: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=742-15>.
32. Рикардо Д. Сочинения: Пер. с англ. М.: Госполитиздат, 1955. т.1.360с.
33. Руденко М.Д. Енергія прогресу: нариси з фізичної економії. / М.Д. Руденко. – К.: Молодь, 1998. – 528с. – (Першотвір).
34. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. М.: Изд-во социально-политической литературы. 1962. 654с.
35. Соціальна відповідальність бізнесу в Україні: розуміння та впровадження. К: 2005. 48 с.
36. Ткач І.В. Селянські домогосподарства, їх сутність та характеристика/ І.В. Ткач // Фінанси, облік і аудит. - 2011. - №18. - С.380-385.
37. Тоффлер Э. Шок будущего: Пер. с англ. М.: ООО «Издательство АСТ»: 2001. 560с.
38. Тюрго А. Избранные экономические произведения / А. Тюрго. – М.: Соцэкгиз, 1961. – 198с.
39. Фізична економія у вимірах теорії і практики господарювання: колективна монографія / За ред. Ю.О. Лупенка, В.М. Жука, В.О. Шевчука та О.В. Ходаківської. — К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2013. — 502 с.
40. Фукуяма Ф. Доверие: социальные добродетели и путь к процветанию:[пер. с англ.]. М.: АСТ: АСТ Москва: Хранитель. 2006. 730 с.
41. Чаянов А.В. Крестьянское хозяйство: Избранные труды [редкол. сер.: Л. И. Абалкин (пред.) и др.]. М. : Экономика, 1989. 492 с.
42. Челинцев А.Н. Русское сельское хозяйство перед революцией./А.Н.Челинцев. - М.: Изд-во СХ академии им. Тимирязева "Новый агроном", 1928. - 239с.
43. Челинцев А.Н. Теоретические основания организации крестьянского хозяйства./А.Н. Челинцев. - Харьков, 1919. - 178с.
44. Шидфар Р. Бесконечная история. Очерк развития зарубежной фэнтези // Книжное дело. 1997. № 1. С.86-90. Акімов О.О. Психологічні аспекти

проявів корупції в державному управлінні Державне управління: теорія та практика. 2014. № 1. С. 181-188.

45. [Штейгервальд Р.](#) «Третий путь» Герберта Маркузе. М.: [Международные отношения](#), 1971. 342 с.

46. Шумпетер Й. Теория экономического развития. Капитализм, социализм и демократия / Й. Шумпетер. — М.: ЭКСМО, 2007. — 864 с — (Антология экономической мысли).

47. [Francis Fukuyama, What is Corruption? HTTP://WWW.RIDGE.UY/WP-CONTENT/UPLOADS/2016/05/FUKUYAMA_FRANCIS.PDF.](http://www.ridge.uy/wp-content/uploads/2016/05/fukuyama_francis.pdf)

Додаткова:

1. Диоген Лаэртский. О жизни, учениях и изречениях знаменитых философов / АН СССР, Ин-т философии. М.: Мысль, 1979. 620с.

2. Гнибіденко І.Ф., Колот А.М., Новікова О.Ф. та ін., За ред. І.Ф. Гнибіденка, А.М.Колота, В.В.Рогового. «Соціальна безпека: теорія та українська практика» Монографія . К.: КНЕУ. 2006. 292с.

3. Грiшнова О.А. «Людський розвиток»: Навч. посіб. К.: КНЕУ, 2006. 308с.

4. Колот А.М. Соціально-трудові відносини: теорія і практика регулювання: монографія» .Київ. нац. екон. ун-т, 2003. 230с.

5. Петрова О.М. Соціальний діалог як інструмент формування корпоративної політики сучасних підприємств в Україні: [навч. посіб.]. К.: Центр учбової літератури. 2008. 60 с.

6. [Баталов Э. Я.](#) Философия бунта. (Критика идеологии левого радикализма). М.: [Политиздат](#), 1973. 222 с.

7. Гринів Л.С. Екологічно збалансована економіка: проблеми 93 теорії: Монографія / Л. С. Гринів. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І.Франка, 2001. – 240 с.

8. История философии/В.Ильин. – Спб.: Питер, 2003. – 732с.

9. Фізична економія у вимірах теорії і практики господарювання: колективна монографія / За ред. Ю.О. Лупенка, В.М. Жука, В.О. Шевчука та О.В. Ходаківської. — К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2013. — 502 с.

10. Шевчук В. Відкрити Миколу Руденка-економіста / В. Шевчук // Схід :

11. Сифакис К. Энциклопедия мафии. Екатеринбург.: Ультра. Культура. 2005.616с.